

CHARAKTERYSTYKA INSTRUMENTU FINANSOWEGO – AKCJE

Akcja jest udziałowym instrumentem finansowym (papierem wartościowym) emitowanym przez spółki akcyjne, łączącym w sobie prawa o charakterze majątkowym i niemajątkowym. Akcja wyznacza zarówno zakres praw jak i obowiązków akcjonariusza (posiadacza akcji).

Akcje znajdujące się w obrocie zorganizowanym są zdematerializowane, co oznacza, że nie mają formy dokumentu i mają postać zapisów komputerowych na rachunkach maklerskich, ewidencjach prowadzonych przez firmy inwestycyjne lub w rejestrze sponsora emisji.

Do uprawnień majątkowych akcjonariusza należą w szczególności:

- prawo do udziału w zyskach spółki (prawo do dywidendy), przy czym wysokość przyznanej akcjonariuszowi dywidendy uzależniona jest od wysokości zysku wypracowanego przez spółkę i jest ustalana przez walne zgromadzenie spółki,
- prawo do udziału w majątku spółki w przypadku jej likwidacji,
- prawo poboru nowych akcji spółki.

Do uprawnień niemajątkowych akcjonariusza należą w szczególności:

- prawo do udziału w walnym zgromadzeniu spółki,
- prawo głosu na walnym zgromadzeniu spółki,
- prawo zaskarżania uchwał walnego zgromadzenia spółki,
- prawo do informacji o działalności spółki.

CZYNNIKI RYZYKA ZWIĄZANE Z AKCJAMI

Inwestowanie w akcje wiąże się z szeregiem ryzyk związanych między innymi z koniunkturą makroekonomiczną w kraju, zmianami regulacji prawnych, sytuacją na międzynarodowych rynkach finansowych i towarowych, a także z sytuacją samego emitenta i perspektywami jego rozwoju. Część z tych ryzyk można ograniczyć poprzez dywersyfikację portfela inwestycyjnego. Jednak, całkowite ich wyeliminowanie jest w praktyce niemożliwe.

Głównym czynnikiem warunkującym ryzyko inwestowania w akcje jest kondycja finansowa spółki będącej ich emitentem, odzwierciedlająca ryzyko specyficzne spółki. W sytuacji, gdy spółka prosperuje dobrze, wówczas wraz ze wzrostem wartości spółki może rosnąć cena jej akcji, bądź można oczekiwać udziału w zysku spółki, czyli dywidendy.

Jednakże biorąc pod uwagę zasady gospodarki wolnorynkowej, przy inwestowaniu w akcje, należy brać pod uwagę również trudności ze sprzedażą produktów spółki, brak zysków, a w konsekwencji spadek wartości rynkowej spółki, a nawet jej upadłość, co ostatecznie spowoduje obniżenie wartości akcji spółki.

Do głównych kategorii ryzyk związanych z akcjami należą w szczególności:

- ryzyko makroekonomiczne** – efekt wpływu wywieranego przez rynki finansowe przez wewnętrzną i globalną sytuację makroekonomiczną, obejmujące szereg czynników jak m.in: faza cyklu koniunkturalnego, inflacja, poziom stóp procentowych, poziom konsumpcji i inwestycji, sytuację budżetową państwa itp.,
- ryzyko sektorowe** – określone branże podlegają specyficznym dla nich czynnikom ryzyka, do których należą m.in. poziom konkurencji, struktura dostawców i odbiorców, postęp technologiczny, bariery kapitałowe,
- ryzyko wewnętrzne spółki** – sytuacja wewnętrzna danej spółki, będącej emitentem akcji, jest kształtowana zarówno poprzez czynniki ilościowe (osiągane wyniki finansowe, przychody, zyski, udziały

w rynku, uzależnienie od eksportu i/lub importu itp.), jak jakościowe (zarządzanie firmą, strategia rozwoju bądź model biznesowy, struktura akcjonariatu, bieżące wydarzenia w spółce lub jej dotyczące),

- **ryzyko związane z rynkiem kapitałowym i obrotem akcjami w obrocie zorganizowanym** – wynikające ze specyfiki rynku kapitałowego i obrotu zorganizowanego, gdzie do najważniejszych należą: ryzyko płynności, ryzyko niestabilności i wysokiej zmienności notowań akcji, ryzyko niedojścia emisji do skutku lub niedopuszczenia akcji do obrotu na giełdzie, ryzyko zawieszenia obrotu giełdowego akcjami, ryzyko wykluczenia akcji z obrotu na rynku zorganizowanym.

PRAWA DO AKCJI (PDA)

Prawo do akcji jest instrumentem finansowych, z którego wynika uprawnienie do otrzymania, niemających formy dokumentu, akcji nowej emisji spółki publicznej, powstające z chwilą dokonania przydziału tych akcji i wygasające z chwilą zarejestrowania akcji w depozycie papierów wartościowych albo z dniem uprawomocnienia się postanowienia sądu rejestrowego odmawiającego wpisu podwyższenia kapitału zakładowego do rejestru przedsiębiorców.

Celem praw do akcji jest umożliwienie inwestorom dokonywanie transakcji w obrocie zorganizowanym w okresie przed zarejestrowaniem akcji nowej emisji.

CZYNNIKI RYZYKA

Z inwestowaniem w prawa do akcji związane są wszystkie czynniki ryzyka charakterystyczne dla inwestycji w akcje. Dodatkowo prawa do akcji są narażone na ryzyko odmówienia przez sąd rejestrowy wpisu podwyższenia kapitału zakładowego, co może skutkować zamrożeniem środków finansowych, do czasu ich zwrotu przez spółkę.

PRAWA POBORU

Prawo poboru jest instrumentem finansowym związanym z emisją nowych akcji przez spółkę. Stanowi ono prawo nabycia (pierwokupu) akcji nowej emisji przysługujące dotychczasowym akcjonariuszom spółki proporcjonalnie w stosunku do liczby posiadanych już akcji. W przypadku objęcia takiej emisji przez nowy krąg akcjonariuszy nastąpiłoby tzw. rozwodnienie kapitału, czyli zmniejszenie udziału dotychczasowych akcjonariuszy w stosunku do całkowitej sumy kapitału akcyjnego, a co nie ma miejsca w przypadku emisji akcji z prawem poboru.

Korzystając z prawa poboru dotychczasowi akcjonariusze mają możliwość zachowania procentowego udziału w kapitale zakładowym. Ważną cechą prawa poboru jest to, że może ono być przedmiotem obrotu jako samodzielny papier wartościowy. W przypadku braku zainteresowania objęciem akcji nowej emisji przez dotychczasowych akcjonariuszy, mogą oni sprzedać prawo poboru w obrocie zorganizowanym. Konsekwencją tego jest możliwość zakupu praw poboru, a przez to nabycia akcji nowej emisji, przez inwestorów dotychczas nie będących akcjonariuszami danej spółki.

CZYNNIKI RYZYKA

Z inwestowaniem w prawa poboru związane są wszystkie czynniki ryzyka charakterystyczne dla inwestycji w akcje. Z uwagi na fakt, że główną cechą tego instrumentu finansowego jest krótki czas funkcjonowania w obrocie zorganizowanym, posiadacz praw poboru powinien złożyć właściwy zapis na akcje nowej emisji z wykorzystaniem praw poboru lub dokonać ich sprzedaży najpóźniej w ostatnim dniu notowań praw poboru, w przeciwnym bowiem wypadku nie otrzyma żadnej zapłaty w momencie ich wygaśnięcia. Zmienność cen praw poboru może być znaczna i jest pochodną różnicy ceny bieżącej dotychczasowych akcji i ceny emisyjnej nowych akcji. W większości przypadków zmienność ta jest wyższa od zmienności akcji tej samej spółki.